

N A D E R B E L I C H T

Een verenmasker van de Tapirapé

**Dat Zuid-Amerikaanse indianen
verentooien gebruiken bij diverse
gelegenheden zoals initiaties, weten
de meeste lezers wel.
Maar een masker geheel 'bekleed'
met kleurige veren?**

an welk van de talrijke indianenvolken in Brazilië is dit masker afkomstig?

Andreas Schlothauer,

mondiaal dé specialist op het gebied van verentooien, bracht uitkomst.

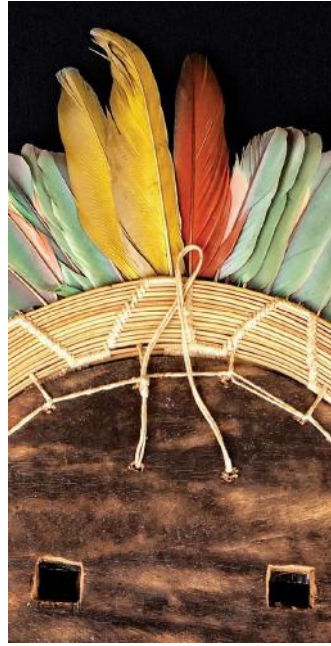
Het is een masker van de Tapirapé, een indianenvolk dat de Spaanse verovering van Midden- en Zuid-Amerika heeft overleefd dankzij het feit dat zij zich diep in het regenwoud van de Amazone terugtrokken.

Tapirapé

Rond 1900 waren er ongeveer 1500 individuen, die een vijftal dorpen bewoonden in een immens groot gebied. Vanaf 1910 hadden zij sporadisch contact met westerlingen, die behalve handelsgoederen en ijzeren gereedschap ook ziekten meebrachten, mede waardoor de populatie decimeerde en in 1953 uit nog slechts 51 zielen bestond. In dat jaar kwam er een katholieke missiepost van Franse nonnen, die zich intensief bezighielden met gezondheidszorg waardoor de populatie nu flink is toegenomen.

De Tapirapé leven in de droge tijd van visvangst en jacht. In de natte tijd bedrijven ze landbouw. Omdat de bodem zeer onvruchtbaar is, is de enige manier om toch wat te kunnen verbouwen het afbranden van een stuk bos, er een of twee jaar producten op telen en daarna een ander stuk bos platbranden (slash and burn landbouw). Daarnaast leven ze van in het oerwoud verzamelde wilde honing, vruchten en schildpad(eieren).

Hun sociale organisatie vertoont vrij grote gelijkenis met andere Braziliaanse indianenvolken. Ze wonen met meerdere families, die matrilineair verwant zijn,

Het masker is zonder de verenrand 39 cm breed. Let op het grote verschil in kleur tussen voor- en achterzijde van de veren.

in één huis, maar jachtbuit of producten van de akker worden gewoonlijk gedeeld met de bewoners van andere huizen.

De huizen staan in een ovaal met in het midden de *Tanaka*, het mannenhuis. De mannen uit verschillende huizen zijn georganiseerd in zes genootschappen, die elk naar een vogel vernoemd zijn.

Na het huwelijk trekt de man in bij de familie van de vrouw en als zij zwanger raakt, heeft zij gemeenschap met meerdere mannen, omdat de Tapirapé menen dat men sterkere kinderen krijgt met meer sperma. Bijzonder is dat ook homoseksuele relaties gerespecteerd worden.

Animisten

De Tapirapé zijn animisten en via de sjamanen kunnen

zij communiceren met de geesten.

Van tijd tot tijd openbaart een van de aan de vogelgenootschappen gelieerde geesten zich in de *Tanaka*. Twee van de leden van het betreffende genootschap vereenzelvigen zich dan met de geest door een *Ype*, een masker zoals hier afgebeeld, voor hun gezicht te doen en hun lichaam te bedekken met kleding. Vanaf dat moment zijn zij de geest, gaan dansend door het dorp en krijgen ze bij elk huis maniokdrank.

Papegaaienveren

Het hier afgebeelde masker, dat van ongeveer 1980 dateert, is gemaakt van een plankje waarop met bijenwas kleine gele en rode Ara-veertjes (resp. *Ara ararauna* en *A. macao*), geplakt zijn. Daaromheen bevindt zich een dubbele rij strips van bamboe, die met katoendraad zijn gefixeerd in een halfronde vorm. Daartussen geklemd zit een band waaraan papegaaienveren (groen/blauw van *Amazona farinosa* en de rode van *A. amazona*) zijn bevestigd met in het midden lange blauwe veren uit de staart van de *Ara ararauna*. De rondjes en de begrenzing van de ogen bestaan uit stukjes schelp.
justushouthuesen@gmail.com